

شماره کتابشناسی ملی:	۲۴۴۷۰۱۳
ردمبندی دیویی:	۲۹۷/۴۳۲۲
ردمبندی کنگره:	۱۳۹۰ ۲۸۷ الف خ/۹/۱۸۳ BP
شناسه افزوده:	پیوندی، محمدرضا ۱۳۴۲ - گردآورنده
موضوع:	پزشکی (فقه)
موضوع:	فقه جعفری - رساله عملیه
موضوع:	پزشکی - فتاواها
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا
شابک:	۲۰۰۰ ریال: ۶-۱۰۶-۲۴۶-۹۶۴-۹۷۸
مشخصات ظاهری:	۱۲۰ ص.
مشخصات نشر:	قم: زمزم هدایت، ۱۳۹۰.
نویسنده:	پیوندی؛ تهیه‌کننده پژوهشکده تحقیقات اسلامی.
عنوان و نام پدیدآور:	حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای «مدظله العالی» / نویسنده محمدرضا
نشرشابه:	خامنه‌ای، علی. رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۱ -

احکام بهداشت و درمان «تخصصی»

بر اساس فتاوی مقام معظم رهبری

حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای «مدظله العالی»

تألیف: محمدرضا پیوندی

ناظر نهایی: استاد محمدحسین فلاحزاده

پژوهشکده تحقیقات اسلامی

زنگنه

احکام بهداشت و درمان «تخصصی»
بر اساس فتاوی مقام معظم رهبری
حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای «مدظله العالی»

موضوع: احکام • نویسنده: محمدرضا پیوندی •
تهیه کننده: پژوهشکده تحقیقات اسلامی • ناظر علمی:
حجت الاسلام و المسلمین مهدی عبداللهی • ناظر
نهایی: حجت الاسلام و المسلمین محمدحسین
فلاح زاده • صفحه آرای: مسلم خسروی •
به سفارش: نمایندگی ولی فقیه در دانشگاه علوم
پزشکی بقیة الله (عج) • چاپ: سپهر • نوبت چاپ: اول •
تاریخ چاپ: تابستان ۱۳۹۰ • شمارگان: ۳۰۰۰ •
قیمت: ۲۰۰۰ تومان • شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۴۶-۱۰۶-۶

قم، خ شهید فاطمی (دور شهر)، نبش فاطمی ۳، پلاک ۸۱
تلفکس: ۷۷۳۰۷۳۵ - ۷۲۵۱۰۰ • همراه: ۰۹۱۲ ۲۵۳ ۲۸۸۷
صندوق پستی: ۶۴۱ - ۳۷۱۸۵ E.mail: tooba@ofogh.net

فهرست مطالب

۱۱	پیشگفتار
۱۳	مقدمه
۱۵	درس اول: معاینه، نظر و لمس
۱۶	مسائل کلی نظر و لمس
۱۶	الف) نگاه مرد به زن
۱۶	ب) پوشش و حجاب واجب زن
۱۷	ج) پوشش واجب مردان
۱۷	د) نگاه زن به مرد
۱۷	لمس بدن نامحرم
۱۷	الف) عدم جواز تصدی پزشک غیرهمجنس
۱۸	ب) عدم جواز مراجعه بیمار به غیرهمجنس
۱۸	ج) جواز مراجعه به غیر مماثل در صورت ضرورت
۱۸	د) احکام لمس و نظر در مقام معالجه
۱۹	نگاه به عورت و لمس آن
۲۰	معاینه عورت برای استخدام و
۲۰	آزمایش برای ازدواج

۲۱	 معاینه فرد غیربیمار توسط پزشک نامحرم
۲۱	 عدم جواز حجامت نزد پزشک غیرهمجنس
۲۲	 درس دوم: آموزش پزشکی
۲۲	 آموزش پزشکی
۲۳	 احکام نگاه و معاینه در آموزش پزشکی
۲۵	 نگاه کردن به عورت
۲۵	 نگاه کردن به عکس، فیلم و دستگاه تناسلی مصنوعی
۲۶	 نگهداری چنین برای آموزش
۲۷	 درس سوم: مسئولیت و ضمان پزشکی
۲۹	 ضمان طبیب در صورت مرگ بیمار
۲۹	 وظیفه پزشک در صورت فقر مالی بیمار
۳۰	 ضمان لطومات وارده به بیمار در حین درمان
۳۰	 ضمان لطومات وارد شده بدون قصور پزشک
۳۰	 انجام عمل جراحی بدون رضایت بیمار
۳۱	 انجام عمل جراحی به اصرار همراهان بیمار
۳۱	 ضمان پزشک در عوارض حاملگی
۳۲	 ضمان لطومات وارده از طرف دستیاران پزشک
۳۲	 ابراء پزشکی
۳۳	 ضمان داروخانه
۳۳	 وظیفه داروساز در مواقع ضروری
۳۴	 عدم ضمان افراد عادی
۳۶	 درس چهارم: زنان و زایمان
۳۷	 احکام زایمان
۳۷	 نگاه پزشک و ماما

۳۸	وظیفه زانو در هنگام زایمان
۳۸	مراجعه زانو به پزشک مرد
۳۹	نگاه کردن به داخل شکم بیمار نامحرم
۳۹	حکم سزارین
۳۹	احکام جنین سقط شده
۴۰	احکام مرگ مادر باردار و جنین او
۴۲	درس پنجم: تنظیم خانواده
۴۳	جلوگیری موقت (عزل و شبیه آن)
۴۵	جلوگیری دائم
۴۶	استفاده از دستگاه آی، یودی
۴۶	عقیم سازی
۴۹	درس ششم: سقط جنین
۵۰	جواز اسقاط نطفه قبل از استقرار در رحم
۵۰	حرمت سقط جنین
۵۱	عدم جواز سقط جنین ناشی از زنا
۵۱	موارد جواز سقط جنین
۵۳	وجوب حفظ جنین بر مادر
۵۳	اطلاع رسانی به والدین
۵۳	از بین بردن تعدادی از جنین ها برای حفظ بقیه
۵۴	خارج کردن زود هنگام جنین از رحم مادر
۵۴	دیه سقط جنین
۵۴	وجوب پرداخت دیه بر مباشر سقط
۵۵	دیه سقط جنینی که دختر و پسر بودن آن معلوم نیست
۵۶	دیه سقط جنین دوقلو یا بیشتر

۵۶	دیة زن حامله‌ای که همراه با جنین به قتل می‌رسد
۵۶	وزرات دیة سقط جنین
۵۸	درس هفتم: تلقیح و باروری مصنوعی
۵۸	احکام بارورسازی (تلقیح)
۵۸	بارورسازی با اسپرم شوهر
۶۰	بارورسازی با اسپرم مرد بیگانه
۶۱	اجاره رحم و اهدای جنین
۶۱	روشهای برداشت از تخمک زن
۶۱	نگهداری اسپرم و تخمک
۶۱	احکام نسبه در حاملگی مصنوعی
۶۲	شبیه سازی
۶۵	درس هشتم: تشریح و کالبدشکافی
۶۶	تشریح جسد کافر
۶۶	تشریح جسد مسلمان
۶۷	دیه تشریح میت مسلمان
۶۷	تشریح اعدامی
۶۷	تشریح جسد مجهول الهویه
۶۸	تشریح اجساد بی‌وارث
۶۸	لزوم دفن اجزای جدا شده از میت
۶۹	تشریح برای تحقیق در علت مرگ
۶۹	تشریح جسد به منظور استخراج پلاتین
۶۹	تشریح جنین
۷۰	تهیه جسد و استخوان
۷۰	وصیت مسلمان بر تشریح جسد
۷۱	مراجع قانونی و اقدام برای کالبدشکافی

۷۱	 شکافتن قبر به منظور تشریح میت
۷۲	 حکم نگاه کردن به جسد و لمس آن
۷۲	 احکام مس میت در هنگام تشریح
۷۴	 درس نهم: مرگ مغزی
۷۵	 صدق عنوان میت
۷۶	 معالجه بیمار مرگ مغزی
۷۶	 وصیت
۷۶	 برداشتن اعضای بیماران مرگ مغزی
۷۷	 کشتن بیمار مرگ مغزی و دیه آن
۷۹	 درس دهم: احکام آتانازی
۷۹	 اقسام آتانازی
۸۰	 عدم جواز قتل ترحمی یا آتانازی
۸۱	 ترک معالجه بیماران بدحال
۸۱	 ترک معالجه بیمار روانی
۸۲	 درس یازدهم: پیوند اعضا
۸۳	 پیوند اعضا
۸۳	 پیوند اعضای شخص زنده
۸۳	 طهارت و نجاست عضو پیوندی
۸۴	 خرید و فروش عضو پیوندی
۸۵	 جواز وصیت برای اهدای عضو
۸۵	 فروش یا هدیه اعضای مسلمان به غیر مسلمان
۸۶	 پیوند اعضای مرده
۸۷	 پیوند مو
۸۷	 انتقال خون

۸۸	درس دوازدهم: تغییر جنسیت و ارولوژی.....
۸۹	الف) تغییر جنسیت.....
۹۰	تغییر جنسیت توسط پزشک.....
۹۰	احکام شرعی بعد از تغییر جنسیت.....
۹۱	تکلیف همسران پس از تغییر جنسیت.....
۹۱	احکام ارث پس از تغییر جنسیت.....
۹۱	ب) احکام ارولوژی.....
۹۳	بیماران کلیوی و روزه.....
۹۴	آسیب‌های اعضای تناسلی.....
۹۶	درس سیزدهم: پزشکی قانونی.....
۹۷	لمس و نظر در پزشکی قانونی.....
۹۷	کالبدشکافی.....
۹۸	صدور گواهی پزشکی.....
۱۰۰	درس چهاردهم: جراحی زیبایی و ترمیمی.....
۱۰۱	احکام جراحی زیبایی و ترمیمی.....
۱۰۲	ترمیم پرده بکارت.....
۱۰۲	احکام ازدواج و (ترمیم) عدم بکارت.....
۱۰۵	درس پانزدهم: احکام دندانپزشکی.....
۱۰۶	الف) نگاه و لمس در دندانپزشکی.....
۱۰۷	ب) طهارت و نجاست در دندانپزشکی.....
۱۰۸	ج) استفاده از طلا در دندان.....
۱۰۹	د) ضمان در دندانپزشکی.....
۱۱۰	استفاده از دندان ساخته شده توسط غیر مسلمان.....

۱۱۰	 (ه) روزه و دندانپزشکی
۱۱۱	 (و) اجرت دندانپزشکی
۱۱۳	 درس شانزدهم: روانپزشکی
۱۱۴	 وسواس
۱۱۵	 خجالت
۱۱۵	 قهر و آشوب
۱۱۶	 ریا
۱۱۶	 کثیرالشکم
۱۱۶	 پاسخ بیمار به سوالات روانپزشک
۱۱۶	 هیپنوتیزم
۱۱۷	 موسیقی درمانی
۱۱۹	 فهرست منابع

مقدمه

حرفه مقدس پزشکی یکی از امانت‌های بزرگ الهی و از نعمت‌های ارزنده‌ای است که خداوند متعال به بشر ارزانی داشته است. در روایات اسلامی از این حرفه به نیکی یاد شده است؛ تا آنجا که این علم از دیدگاه پیامبر گرامی اسلام ﷺ، در کنار علم دین قرار گرفته است.^۱

مطابق آموزه‌های دینی و نص آیه شریفه^۲ شفای بیمار به دست خداوند است و طبیب در این میان نقش واسطه را انجام می‌دهد که این خود افتخار بزرگی است. پزشک مسلمان، افزون بر تعهدات عمومی این حرفه، به دلیل پایبندی به مسائل شرعی، تعهداتی فراتر بر عهده دارد؛ چرا که می‌داند عمل به احکام نورانی اسلام چه تأثیر عمیقی بر زندگی فردی و اجتماعی او خواهد داشت.

از این رو پزشکان متعهد و متعهد، از یک سو، در پی بکارگیری دانسته‌های پزشکی خویش برای نجات جان بیماران هستند و از دیگر سو، سخت مراقبت‌ها را گرفتار کاری که خلاف شرع مقدس اسلام باشد، نشوند. این مقصود هنگامی میسر می‌شود که پزشک، کادر پزشکی، بیمار و همراهان او نسبت به مسائل شرعی آگاهی و تعهد لازم را داشته باشند.

۱. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْعِلْمُ عِلْمَانِ، عِلْمُ الْأَذْيَانِ وَ عِلْمُ الْأَعْيَانِ. دانش دو نوع است، دانش دین و

دانش مربوط به بدن (علم پزشکی). بحار الانوار، ج ۱، ص ۲۲۰.

۲. وَإِذَا مَرَضْتَ فَهَوِّئْ لِنَفْسِكَ. و هنگامی که بیمار شوم او (خداوند) مرا شفای دهد. شعراء (۲۶)، آیه ۸۰.

در کتاب حاضر اهم مسائل و احکام مورد ابتلای نامبردگان در قالب ۱۶ درس ارائه شده است.^۱

تذکر این نکته لازم است که پیش از این در تدوین کتاب‌های احکام در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی معمول بود که احکام شرعی براساس فتاویٰ حضرت امام خمینی علیه السلام تدوین می‌شد اما اکنون با توجه به میانگین سنی اعضای سپاه و ورود نسل جوان به این نهاد که به لحاظ سنی امکان تقلید از حضرت امام علیه السلام را ندارند، تصمیم بر آن شد که این جزوه بر اساس استفتائاتی که از مقام معظم رهبری حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای «مدظله العالی» صورت گرفته است، تنظیم گردد. این استفتائات از منابع مورد وثوق جمع آوری و با قلم شیوای فاضل ارجمند محمدرضا پیوندی و با نظارت علمی و دقیق حجت الاسلام و المسلمین مهدی عبداللهی به مسأله تبدیل شدند. سپس برای اطمینان بیشتر توسط حجت الاسلام و المسلمین محمدحسین فلاحزاده - که از فتاویٰ معظم له آگاهی کامل دارند - بازبینی، اصلاح و مورد تأیید قرار گرفت.

پژوهشکده تحقیقات اسلامی سپاه ضمن تشکر از دست‌اندرکاران تهیه و تدوین این مجموعه، امیدوار است با چاپ و انتشار آن، پزشکان و پیراپزشکان متعهد پس از مطالعه این رساله در عمل به وظیفه شرعی و دینی خویش آگاهانه گام بردارند و در مواقع لزوم به راهنمایی بیماران خویش نیز بپردازند. موجب امتنان است که خوانندگان گرامی، برای غنای بیشتر جزوه در چاپ‌های بعدی انتقادات، پیشنهادات و سؤالات خود را به آدرس پژوهشکده تحقیقات اسلامی سپاه ارسال فرمایند.

پژوهشکده تحقیقات اسلامی

۱. احکام عمومی پزشکی و احکام بیمار و همراهان او در جلد اول این مجموعه خواهد آمد.